

69. BÖLÜM

İNTERNET ORTAMINDA ÖĞRENCİLERİN BİLGİ ARAMA BİÇİMLERİ: STRATEJİLER, TARZLAR, TUTUMLAR, GÖZLEMLER VE SORUNLARLA İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME

Fatma Kübra ÇELEN, Süleyman Sadi SEFEROĞLU

- Giriş
- Yöntem
- Bulgular ve Yorum
- Tartışma, Sonuç ve Öneriler
- Kaynakça

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan hızlı değişim ve gelişmelerle birlikte, çok sayıda ve çeşitli türde içerikler sunan internetin kullanıcı sayısı, İnternet kullanımına ayrılan süre ve İnternet ortamında gerçekleştirilen faaliyetlerin niceliği gün geçtikçe artmaktadır. Sunduğu cazip olanaklar ve zengin içerikler sayesinde İnternet teknolojileri günümüzün önemli bilgi kaynaklarından biri haline dönüşmüştür (Henkoğlu, Mahiroğlu ve Keser, 2015). Alanyazına göre günümüz öğrencilerinin bilgi edinme yaklaşımı, önce internete sonraki süreçte basılı kaynaklara bakma şeklindedir. Başka bir ifadeyle kullanıcılar bilgi arama, kullanma ve yaratma yöntemleri kapsamında bilgiye erişme sürecinde fiziksel kütüphaneler yerine daha çok sanal ortamı tercih etmektedirler (Tonta, 2009). Bu eğilim son yıllarda, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda istedikleri anda istedikleri bilgiye erişim olanağı buldukları sanal kütüphaneleri tek bilgi edinme ortamı olarak değerlendirdikleri (Yıldız, 2012) şeklinde değişmiş durumdadır.

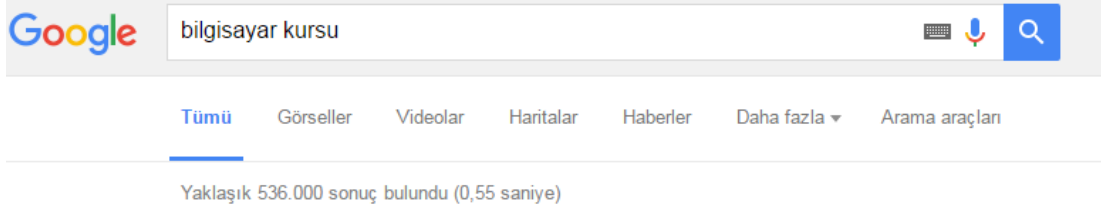
Günümüzün en önemli bilgiye erişim kaynaklarından biri olan internet ortamında sanal kütüphaneler, bilgi merkezleri, bilgi paylaşımı amacıyla kurulan web tabanlı ortamlar aracılığıyla bireylere çok farklı elektronik yollarla bilgiler sunulabilmektedir. Bununla birlikte zaman ve mekândan bağımsız olarak bilgiye hızlı erişim olanağı sağlayan en önemli iletişim aracı konumunda olan İnternet ortamında ulaşılan ve edinilen her bilginin kullanılabilir bilgi niteliğinde olmadığı söylenebilir (Buran, Şengül ve Tanyeri, 2011). Tüm dünyada kullanıcı kitlesi hızla genişleyen İnternet aracılığıyla pek çok konuyla ilgili çeşitli tür ve nitelikte bilgiye ulaşılabilmektedir. Öte yandan İnternet ortamındaki sınırsız bilgi yığını içinde aranılan bilgiye hızlı ve etkili bir şekilde ulaşabilmek için başvurulan web sitelerindeki bilgilerin karmaşık durumda olması kullanıcılar açısından sorun olabilmektedir (Uyan, 2008). İnternet ortamında çelişkili, dağınık ve bütünsellikten uzak, fakat sınırsız denilebilecek farklılıkta ve sayıda sunulan bilginin ilgi ve ihtiyaç doğrultusunda seçilip, değerlendirilebilmesi bireylerin var olan bilgi birikimlerini düzenlemelerini gerektirmektedir. Mevcut bilgi birikimlerinin düzenlenmesi ise bireylerin bilgiye erişim konusundaki bilgi ve becerilerine bağlı olarak zihinsel, fiziksel, vb. çabaların ve belirli bir zamanın ayrılması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte ilgi ve amaçlar doğrultusunda ihtiyaç duyulan nitelikli, güncel ve doğru bilgiye etkili ve verimli bir çaba ile ulaşılması ancak bireylerin bilgiye erişim konusunda bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi ile mümkün olabilir (Yolal ve Kozak, 2008). Bu doğrultuda öncelikle İnternet ortamında bilgi arama süreciyle ilgili ayrıntılı bilgi sunmakta yarar olabilir.

İnternet Ortamında Bilgi Arama Süreci

Temel olarak bilginin paylaşımını amaçlayan İnternet iletişim ağı, sağlık, bilim, ticaret, eğitim vb. alanlarda haberleşme ve bilgi paylaşımı başta olmak üzere önemli kolaylıklar sağlayan büyük bir kütüphane olarak tanımlanabilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011). Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinin en önemli temsilcilerinden ve icatlardan kabul edilen internet küreselleşen dünyada üretim, tüketim, eğitim vb. alanlara ilişkin hızla erişilebilen bilginin en temel kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bilgi teknolojileri sayesinde zahmetsiz ve düşük maliyetlerle bilgi erişimi, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın çalışma olanağı sunması, bilgiye erişim eşitsizliğinin kısmen azalması İnternetin en önemli faydalarından sayılabilir. Öte yandan her türlü metin, görüntü, veri ve bilginin İnternet ortamında gelişigüzel, denetimsiz sunulması ise nitelikli ve doğru bilgiye kolaylıkla ulaşılmasını engelleyebilmektedir (Yolal ve Kozak, 2008). Bu bağlamda İnternet ortamında ilgi ve ihtiyaçlar doğrultusunda bilgi arama süreci yürütülürken dikkat edilmesi gereken bazı noktalar mevcuttur. Örneğin İnternet ortamında etkili ve verimli bir bilgi arama süreci yönetilmesi için tarayıcı bir programa ve arama motorlarının etkin kullanımına ilişkin bazı özelliklerin bilinmesi oldukça önem arz etmektedir. İnternet ortamında bilgi aramak için öncelikle Web Tarayıcısı (Web Browser) olarak adlandırılan İnternet Explorer, Firefox, Opera, Google Chrome vb. bir programın kullanılması gerekmektedir.

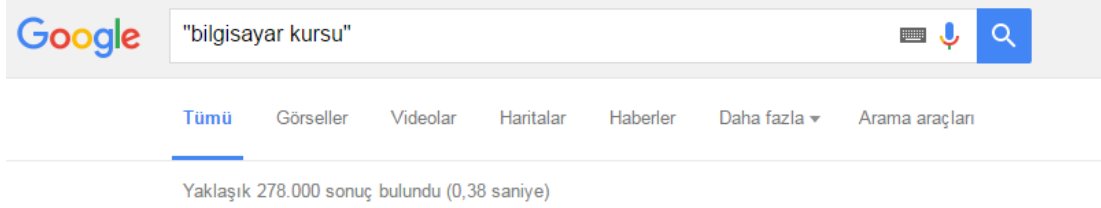
İnternet Ortamında Arama Yapma

İnternet ortamında bilgi arayan kullanıcılar Google, Yandex, Netscape, Bing, Yahoo vb. gibi arama motoru olarak hizmet veren web siteleri aracılığıyla çok sayıda ve çeşitlilikteki bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. Bununla birlikte nitelikli, doğru ve kullanılabilir türde bilgiye ulaşabilmek için arama işleminin ilgili anahtar kelimeleri kullanarak yönetilmesi gerekmektedir. Çünkü iyi seçilen anahtar kelimelerle arama yapıldığında arama sürecinin temel amacı gerçekleşerek parçadan bütüne ulaşılması sağlanabilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011). Örneğin, bir arama motorunda *bilgisayar kursu* yazıldığında arama sonucunda 536.000 sonuç bulunduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 1).

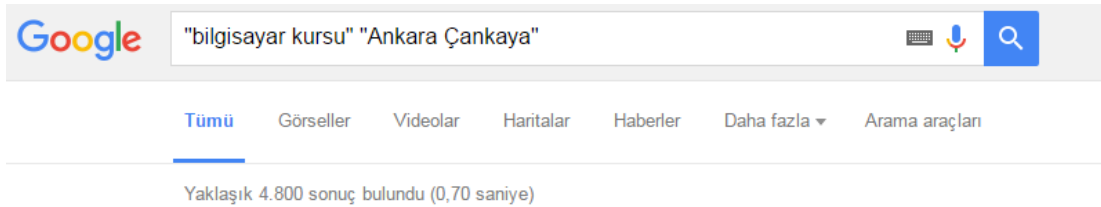
Şekil 1. Bilgisayar kursu anahtar kelimeleriyle yapılan aramanın sonucu.

Bu arama sonucunda sunulan sonuçları daraltmak ve daha nitelikli sonuçlara ulaşmak için aranılan söz dizini, "bilgisayar" şeklinde tırnak içine alınarak yazılırsa arama sonuçları sadece bu söz dizini içeren sonuçları kapsayacaktır. Bu durumda arama sonuçlarında çıkan sayının 278 bine düştüğü görülmektedir (Bkz. Şekil 2).

Şekil 2. "Bilgisayar kursu" anahtar kelimeleriyle yapılan aramanın sonucu.

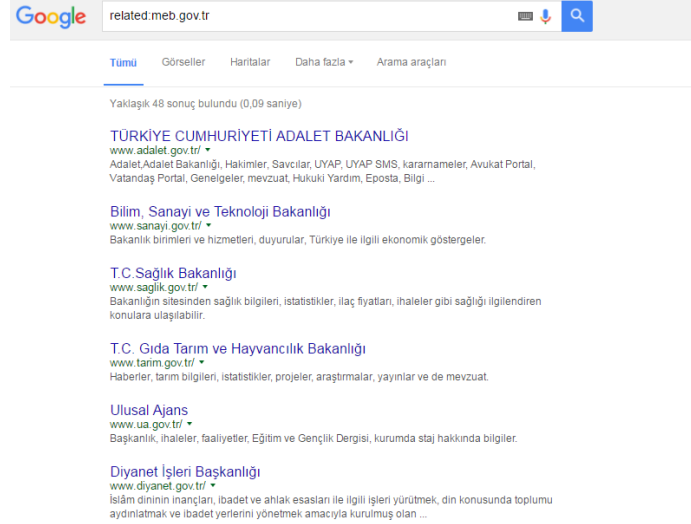
İnternet ortamında bilgi arama sürecinde mevcut duruma ilişkin ihtiyaç ve beklentiler kapsamında daha fazla arama ölçütü kullanılırsa daha uygun ve değerlendirilebilir sonuçlar elde edilebilir. Örneğin arama sürecindeki anahtar kelimeler "bilgisayar kursu" "Ankara Çankaya" şeklinde belirlenirse arama sonuçlarının 4.800'e daraldığı görülmektedir (Bkz. Şekil 3).

Şekil 3. "Bilgisayar kursu" "Ankara Çankaya" anahtar kelimeleriyle yapılan aramanın sonucu.

İnternet ortamındaki arama motorlarında bilgi ararken kullanılacak bir diğer özellik ise *aranacak_sözcük] filetype:[dosya türü]* komutu aracılığıyla dosya türüne göre arama yapılabilir. Örneğin arama motoruna "donanım birimleri" filetype:pdf yazıldığında donanım

birimleri konusunda ilgili pdf dosya türündeki bilgi ve belgelere ulaşılabilir. Ayrıca daha önceki deneyimler ve bilgiler kapsamında yararlanılan bir siteye benzer nitelikte sitelere erişilmek isteniyorsa arama satırına related: [siteadres] komutu yazılarak benzer sitelere erişilebilir. Örneğin arama satırına related: meb.gov.tr yazılırsa resmi kurumlara ait gov.tr uzantılı farklı sitelere de ulaşılacağı Şekil 4'te görülmektedir.

Şekil 4. Related: [siteadi]komutu ile yapılan aramada ulaşılan sonuçlar.

Bu örneklerde de görüldüğü gibi arama motorlarında arama yapılırken izlenen yol, arama motorunun sunacağı çıktının türünü ve niteliğinin belirleyici olmaktadır. Öte yandan kullanıcıların arama yaparken arama işlemlerini ya da benzer sorgulama araçlarını kullanmak yerine gündelik dil kullandıkları genellikle karşılaşılan bir durumdur (Olçay, Koçberber, Soydal ve Alır, 2008). İnternet ortamında bilgi arama sürecinde kullanılacak bazı komutlar ve özellikleri Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1.
Arama Seçenekleri.

İşleç	Arama Sonucu
+	Arama sonuçlarında sadece donanım geçen sayfaları getirir, bu sayfalarda birimleri kelimesi de mevcuttur.
(Örnek anahtar kelime: donanım+birimleri)	
"	Arama sonuçları içinde donanım birimleri söz öbeğinin bütün olarak yer aldığı sayfaları getirir.
(Örnek anahtar kelime: "donanım birimleri")	
-	Arama sonuçları içinde donanım birimleri olup donanım olmayan sayfalar getirir.
(Örnek anahtar kelime: "donanım birimleri" - donanım)	
()	Arama sonuçları içinde hem donanım dahili hem de donanım harici geçen sayfaları getirir.
(Örnek anahtar kelime: donanım (dahili veya harici))	

Araştırmanın Önemi

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının giderek yaygınlaşmasıyla birlikte günümüz öğrencileri eğitim ve sosyal yaşamlarının her aşamasında iletişim ve bilgiye ulaşma aracı olarak İnterneti kullanmaktadırlar. Öğrencilerin İnterneti kullanımıyla ilgili davranışlarının sıklıkla eğitim amaçlı bilgi arama, sosyal ağ kullanımı ve eğlence amaçlı kullanımları kapsadığı görülmektedir (Gökçearslan ve

Seferoğlu, 2015). Bilgiye ulaşma aracı olarak İnternetin yaygın bir şekilde kullanılması ve öğretmen etkinliklerinde bilgi çağıının etkisi, bilgi çeşitliliği içinde kendisine yararlı bilgileri seçip kullanabilen ve tüm bunları yapabilmek için bilgisayar ve İnternet teknolojilerini etkili bir biçimde kullanabilen bireylerin yetiştirilmesi doğrultusunda olmaktadır. Bununla birlikte internet ortamının bilgiyi araştırmada etkili ve verimli bir şekilde kullanılması sürecinde bu ortamda aranılan bilgilere ilişkin “alan bilgisi”, bilgi arama ortamı olarak kullanılan internete ilişkin “sistem bilgisi”, “bilgi arama stratejileri” ve “bilgi arama tarzları” gibi değişkenler kapsamında bireysel farklılıklar gözlenebilir. Bu araştırma kapsamında, “amaçsız tarama, konu koşullu tarama, amaçlı tarama ve planlı tarama” olmak üzere dört tip bilgi arama tarzı ele alınmıştır (Draft ve Weick, 1984).

Öte yandan bilgi arama stratejileri ise “veri yönlü ve amaç yönlü” olmak üzere iki şekilde ele alınabilir (Land ve Greene, 2000). Bu araştırma kapsamında ele alınan terimler ve tanımları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2.

Terimler ve Tanımları.

Terimler	Tanımlar
Sistem Bilgisi	İnternet kullanımına ilişkin bilgi ve deneyimler
Alan Bilgisi	Arama yapılan konu alanına ilişkin bilgi
Amaç Yönlü Tarama Stratejisi	Arama sürecinde ulaşılan bilgilerin yeterliliğinin, uygunluğunun sorgulanması
Veri Yönlü Tarama Stratejisi	Arama sürecinde ulaşılan bilgilerin kullanılması
Amaçsız Tarama Tarzı	Belirli bir amaç olmaksızın arama yapılması
Konu-Koşullu Tarama Tarzı	Seçilen belirli bir konuya göre arama sürecinin yönlendirilmesi
Amaçlı Tarama Tarzı	Arama yapılan konuya ilişkin anlamlı bilgiler edinmek üzere etkili arama yapılması
Planlı Tarama Tarzı	Amaçlanan bilgileri edinmek üzere arama sürecinin planlanması

Araştırmanın Amacı

Çok sayıda ve çeşitlilikteki bilgiye kolaylıkla ulaşma olanağı sağlayan İnternet ortamının bilgi edinme amacıyla sıklıkla başvuru bir kaynak haline geldiği söylenebilir. Öte yandan niteliği, doğruluğu ve kaynağı tam olarak bilinmeyen birçok içeriğin de İnternet aracılığıyla sunulması olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda İnternet ortamında bilgi arama sürecinin etkili ve verimli yönetilmesine ilişkin erken yaşlardan itibaren bir farkındalık oluşması önem arz etmektedir. Ayrıca yaşamın her alanında sıklıkla kullanılan ve bilgi edinme kaynaklarından biri olarak başvuru İnternet ortamında bireylerin bilgi arama sürecine ilişkin var olan durumlarının ortaya konulmasının gerekliliği gündeme gelmektedir. Çünkü var olan durumun betimlenmesi, bilgi arama ortamı olarak İnternetin faydalı kullanımına ilişkin oluşturabilecek farkındalık, alınabilecek önlemler ve başta öğretmenler, öğrenciler olmak üzere tüm kullanıcılara yönelik geliştirilebilecek öneriler açısından katkı sağlayabilir.

Bu kapsamda yürütülen çalışmanın amacı öğrencilerin bilgiyi arama ortamı olarak internete yönelik tutum, düşünce ve tercihleri ile bilgi arama ortamı olarak interneti kullanım farklılıklarının incelenmesidir. Bu amaca ulaşmak üzere aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğrencilerin bilgi arama ortamı olarak internete yönelik tutumları ve düşünceleri nelerdir?
2. Öğrencilerin bilgi arama ortamı olarak internetin kullanıma ilişkin olarak sistem bilgileri hangi düzeydedir?
3. Öğrencilerin bilgi arama ortamı olarak interneti kullanım süreçlerinde erişilen bilgilerin araştırılan konuyla ilgisi hakkındaki bilgi düzeyi nedir?
4. Öğrencilerin internet üzerinde bilgi arama biçimleri nelerdir?

Yöntem

İnternet ortamında bilgi arama davranışlarına ilişkin alanyazın incelendiğinde gerçekleştirilen çalışmaların genellikle genel tarama modelinde yürütüldüğü görülmüştür (Ekici ve Uçak, 2012; Kurulgan ve Algan, 2007; Yolal ve Kozak, 2008).Öte yandan nitel araştırmalarda bir evrende gerçekleşmesi olası çeşitlilik, zenginlik, farklılık ve aykırılıkları belirleyerek tüm olası ayrıntılar incelenebilir (Sandelowski, 1995). Bu nedenle öğrencilerin internet ortamındaki bilgi arama davranışlarına ilişkin daha zengin ve farklı ayrıntıları ortaya koymak için bu çalışma nitel araştırma deseninde yürütülmüştür.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu bir ortaokulun 8. sınıfında öğrenim gören 11 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler nitel çalışmalarda kullanılan amaçlı katılımcı seçim yöntemi ile seçilmiştir. Çalışmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerle için okul yönetiminin ve öğrencilerin velilerinin konuya ilişkin onayları alınmıştır. Nitel araştırmalarda katılımcı grubu seçiminin öncelikli amacı evrende gerçekleşmesi olası bir durumla ilgili çeşitli ve zengin nitelikli veriler elde etmektir (Hinchcliffe ve Gavin, 2009). Bu nedenle var olan duruma ilişkin olabildiğince ayrıntılı, zengin ve çeşitli betimlemeler yapabilmek için öğrenci sayısı kısıtlı tutulmuştur. Katılımcı grubunda yer alan öğrencilerin alan bilgisini yansıtmak için bir önceki eğitim-öğretim döneminde sosyal bilgiler dersine ilişkin genel ortalamalarının en az 3 olması dikkate alınmıştır. Genel başarı ortalaması “3” olanların alan bilgisi düşük, “4” olanların alan bilgisi orta, “5” olanların alan bilgisi iyi olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin 5., 6. ve 7. sınıflarda bilişim teknolojileri dersini aldıkları göz önünde bulundurularak interneti kullanma bilgi ve becerilerinin en az temel düzeyde olduğu kabul edilmiştir. İnterneti kullanma bilgi ve becerileri en az temel düzeyde olanlar “yeterli”, sık kullanılanlar gibi ekstra özellikleri bilenlerin ise düzeyi “orta ” olarak kabul edilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışma kapsamında belirlenen araştırma sorularına yanıt aramak için yürütülen veri toplama sürecinde gözlem, görüşme ve doküman analizi yapılmıştır. Araştırmanın gözlem verileri katılımsız gözlem yoluyla katılımcıya hiçbir etkide bulunmadan yürütülmüştür. Gözlem sürecinde araştırmacı katılımcı grubu tarafından bilinmektedir. Gözlem formu ile gözlem yapılan ortamın tanımlanarak İnternet ortamında bilgi arama sürecinde katılımcıların yürüttüğü etkinliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Gözlem sürecine ilişkin İnternet ortamında bilgi ararken kullanılan arama motorları, İnternet tarayıcılarının seçimi ve kullanımı, arama sonuçlarına göre yapılan seçimler, ulaşılan sitelerden edinilen bilgilerin kopyala yapıştır yöntemiyle ya da değerlendirilerek, düzenlenerek ödev dokümanına eklenmesi gibi ölçütler belirlenmiştir.

Araştırmanın gözlem verileri, öğrenciler bilgisayar laboratuvarında internet ortamında arama yaparken, yaptıkları iş ve işlemler gözlenerek toplanmıştır. Gözlem sürecinden sonra öğrencilerle yüz yüze yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Önce gözlemin yapılması ile öğrencilerin görüşme sırasındaki sorulardan etkilenip farklı arama davranışlarıyla kendilerini olmadıkları gibi yansıtma davranışlarının önlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin araştırma ödevi dokümanları da doküman analizi için kullanılmıştır. Veri toplama sürecine başlamadan önce araştırma için toplanan verilerin gizliliği, katılımcıların adlarının ve kendilerini tanımlayıcı özelliklerin kullanılmayacağı özellikle vurgulanmıştır.

Gözlemlere başlamadan önce çalışmanın amacı hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir. Gözlemler öğrencilerin öğrenim gördüğü okulun bilgisayar laboratuvarında yapılmıştır. Gözlenen öğrencilerin çalıştığı bilgisayarlarda arama yaparken tarayıcı olarak İnternet Explorer sürüm 7.0 ve sunum dosyasını hazırlamak amacıyla da Microsof Office 2007 paket programı kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında yanıtı aranan sorularla ilgili görüşme verilerini toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin seçilmesindeki amaç görüşmenin akışına bağlı olarak daha önceden sorulması planlanan sorulara yan ya da alt sorularla yanıtların ayrıntılandırılmasını sağlamaktır. Görüşme soruları yazılırken soruların yönlendirmeden uzak, açık uçlu, anlaşılır, yansız, ne tür bilgi istendiğiyle ilgili anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca görüşme akışı içerisinde katılımcı kişinin yanıtlarının açıklayıcılığını destekleyecek alternatif sorular hazırlanmıştır. Görüşme planına uygun olarak yönetilen görüşme sürecinde katılımcı cevaplarına uygun olarak gerektiğinde soruların cümle yapısı ve sırası değiştirilerek bazı cevapların ayrıntılandırılması sağlanmıştır.

Laboratuvar ortamında yapılan gözlemlerden sonra öğrencilerle bire bir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilen bu görüşmeler ses kaydı olarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler kapsamında katılımcılara “İnternet hakkındaki genel düşüncelerin nelerdir?”, “İnterneti kullanarak bilgi aramak konusunda neler düşünüyorsunuz?”, “Bilgi arama ortamı olarak İnternet ortamını mı yoksa kütüphaneyi mi tercih edersin? Neden?”, “Bilgi arama sürecinde ulaştığın tüm bilgileri çalışmada (sunumunda) kullanmayı tercih eder misin?”, “Arama yaparken önceden oluşturulmuş bir amaçla mı başlarsın yoksa başta belirli bir amacın olmadan topladığın bilgilerden bir sonuca mı ulaşırsın?” şeklinde sorular yöneltilerek araştırma kapsamında ele alınan problemlere ilişkin yanıtlar aranmıştır.

Görüşme soruları oluşturulurken konular genelden özele doğru gidecek şekilde ele alınmıştır. Çalışmanın başında yapılandırılan görüşme soruları birkaç katılımcıyla gerçekleştirilen görüşmelerden sonra gözden geçirilmiştir. Bu aşamada görüşme soruları, araştırılan durumu daha ayrıntılı yansıtabilecek şekilde yeniden yapılandırılmıştır. Ayrıca doküman analizi ile “Atatürk ilke ve inkılapları” konusunda öğrencilerin İnternet ortamında araştırma yaparak tamamladıkları bilgi dokümanları incelenmiştir. Bu süreçte öğrencilerin İnternet ortamından konuyla ilgili arama yapımları ve ulaştıkları bilgileri kullanarak bir sunum dosyası hazırlamaları istenmiştir.

Bu incelemede, araştırma dokümanı oluşturulurken İnternet ortamında bilgi arama, bilgiye ulaşma ve bilgiyi seçme süreçleri açısından öğrencinin gözlemediği süreçle ilgili gözlem kayıtları ile doküman içeriği karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin hazırladıkları araştırma çalışmalarının, İnternet ortamında bilgi arama biçimlerine ilişkin gözlenen öğrenci davranışları ve öğrenci görüşleriyle paralel olup olmadığı değerlendirilmiştir. Araştırmanın doküman analizi kapsamında; öğrencilerin ödev dokümanlarında yer alan bilgilerin gözlem sürecinde inceledikleri sitelerden edindikleri bilgilerle tutarlılığı, İnternet ortamında edindikleri bilgileri kopyala yapıştır yoluyla doğrudan kullanıp kullanmadıkları, ulaşılan bilgilerin değerlendirilerek farklı kaynaklarla karşılaştırılarak özgün cümlelerle ifade edilip edilmediği gibi ölçütlerden yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bilgi arama ortamı olarak İnternet’in kullanılmasıyla ilgili alanyazının incelenmesi sonucunda bu çalışmaya temel oluşturacak çeşitli kategoriler ve konular ortaya çıkarılmıştır. Veri analizi kısmında temalar ve kodlar verideki uyumlu ve uyumsuz kısımlara göre birkaç kez denemeden sonra tanımlanarak belirlenmiştir.

İlk olarak gözlem raporları, sonrasında görüşmelere ait ses kayıtları dinlenerek yazıya dökülmüştür. Görüşme kayıtlarının yazıya geçirilmesi sürecinden sonra verilerin kodlanması işlemine geçilmiştir. Bu süreç sonunda bir “kod listesi” oluşturularak bu kodları belirli kategoriler altında açıklayabilen temalar bulunmuştur. Verilerin analizinde Nvivo8 programı kullanılmıştır. Bu program hem metin hem de ses ve görüntü kodlaması için geçerli olan iki tür kodlamaya (Free Nodes ve Tree Nodes) izin vermektedir (Godau, 2004; Zengin, 2012). Gözlem ve görüşme verilerinin analizinde ve doküman analizinde tümevarımsal (inductive) bir yol izlenmiştir. Analizde öncelikle “serbest kodlar” (Free Nodes) oluşturulmuş, ardından konular göz önüne alınarak kodlar “ağaç kodlar’a (Tree Nodes) çevrilmiştir. Kod Listesi Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3.
Kod Listesi.

Bilgi Arama Stratejileri	
Veri yönlü	Yararlanılacak siteyi rastgele seçmek Toplanan bilgilerden fikir-sonuç çıkartma Sadece belirli sitelerde arama yapmak Amacın başta belirlenmemesi Ulaşılan tüm bilgilerin kullanılması Tek bir siteden edinilen bilgilerle sınırlı kalmak
*Amaçsız tarama tarzı	Ulaşılan bilgiyi olduğu gibi kopyalayarak kullanma Konuyla alakasız içerikleri kullanma Konuyla alakalı olmayan site içeriklerini ayırt edememe Yararlanılacak siteyi rastgele seçmek Konu başlığı ile arama yapma
Amaç yönlü	Ulaşılan bilgilerden uygun olanları seçebilmek Arama yapmadan önce bir amacın belirlenmesi Farklı sitelerdeki bilgileri incelemenin yararlı olması
*Amaçlı tarama tarzı	Etkin anahtar kelimeler kullanma
*Planlı tarama tarzı	Arama yapmadan önce plan yapma
Bilgi Kaynağı	
Sistem Bilgisi	Orta Yeterli
Alan Bilgisi	Orta (4) Düşük (3) İyi (5)
Fiziksel Kimlik	
Cinsiyet	Kız Erkek
İnternet'e Yönelik Tutum	
Olumlu	Bilgi arama işleminde interneti tercih etme İnternet ortamında bilgi aramanın kolaylığı Kitaplardan bilgi aramanın zorluğu
Olumsuz	Bilgi arama işleminde kitapların (kütüphanenin) tercih edilmesi İnternette ulaşılan bilginin güvenilir olmayışı İnternette arama sonucunda çıkan gereksiz bilgiler

Geçerlilik ve Güvenirlik

Bu çalışmada nitel araştırmalarda inandırıcılığın ve dürüstlüğün sağlanmasına yönelik stratejilerden biri olan çeşitleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, gözlem, görüşme, içerik analizi gibi birden fazla veri toplama ve analiz yönteminin kullanılması ile iç geçerliliğin yanı sıra güvenilirliğin artırılmasına da çalışılmıştır. Katılımcıların seçim sürecinde amaca göre katılımcı grubu seçimi yapılırken öğrencilerin genel başarı ortalamalarıyla ilgili alan bilgileri ve sistem bilgileri temele alınarak sonuçların farklı durumlara uygulanabilmesi sağlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bulgular, araştırma sorularının veriliş sırasına göre ve bu sorulara yanıt olacak şekilde sunulmuştur.

Öğrencilerin Bilgi Arama Ortamı Olarak İnternete Yönelik Tutumları ve Düşünceleri

Bu çalışmanın birinci sorusu “Öğrencilerin bilgi arama ortamı olarak internete yönelik tutumları ve düşünceleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu soruya verilen yanıtlar kapsamında öğrencilerin interneti olumlu bir gelişme olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin bu olumlu tutumunun temelinde internetin sayısız bilgiye kolaylıkla erişim imkânı sunmasının etkili olduğu görülmüştür. Bu konuda bazı öğrenciler aşağıdaki şekilde görüş belirtmişlerdir:

“İnternet elimizin altındaki milyonlarca bilgi... İnternet bize yardımcı olduğu için olumlu bir gelişme.” (Katılımcı-2)

“İnternet çok yararlı, bizim hayatımız için de çok iyi, derslerimiz için iyi. Proje ve performans ödevlerinde internetten yararlanıyorum.” (Katılımcı-4)

“İnternet kısacası hayatım diyebilirim. İnterneti hayatımın her alanında kullanıyorum. Kısacası internet hayat demektir, iyi kullanmasını bilene...” (Katılımcı-5)

Verilen yanıtlardan öğrencilerin bir kısmının interneti geniş miktardaki bilgiye kolayca ulaşılabilen bir kaynak olarak algılamalarının, bilgi arama ortamı olarak interneti kitaplara ya da kütüphane ortamına tercih etmelerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmanın bu bulgusu, üniversite öğrencilerinin İnternet üzerinden bilgi arama davranışlarının incelendiği Kurulgan ve Argan (2007) tarafından yürütülen bir çalışmanın İnternet ortamından edinilen bilgilerin genel olarak yararlı olduğu ve İnternet ağının bilgi aramada önemli bir kaynak olarak algılandığı şeklindeki bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca internet ve bilgisayarın sağladığı kolaylık, pratik ve eğlenceli kullanım, kendilerinin kontrol edebilecekleri bilgi arama süreci, kitaplarda bilgi arama şeklinin sıkıcı olduğunu düşünmelerine neden olabilir. İnternet ortamındaki bilginin ve bilgi kaynaklarının niteliklerinin değerlendirilmesine yönelik epistemolojik inançlarının da bu kapsamda etkili olduğu söylenebilir (Çakmak, Yılmaz ve Yılmaz, 2015). Bu konudaki bazı öğrenci görüşleri de aşağıdaki şekildedir:

“İnternet ortamında bilgi aramak bence daha iyi. Genelde pek fazla kitaplarımız olmadığından...Hem kütüphanede aradığımız kitabı bazen bulamayabiliyoruz ya da kitap alınmış oluyor. İnternette bilgi sınırsız olduğu için oradan daha kolay bulabiliyoruz.” (Katılımcı-9)

“Bilgi edinmek için interneti tercih ederim. Çünkü daha çok bilgiye ulaşıyoruz. Kitaplardan bilgiye ulaşmak daha zor oluyor. İnternet ortamında kütüphaneye göre daha hızlı bilgi ediniyorsun ve de daha çok bilgi oluyor.” (Katılımcı-10)

“İnternette bilgi aramayı tercih ediyorum. Kitaplarda açıklayıcı tarzda bilgi olmuyor, internette daha çok açıklayıcı tarzlar oluyor. Kitaplarda açıklayıcı tarzda bilgi fazla değil. Bilgisayarı kullanmak daha kolay geliyor.” (Katılımcı-11)

“İnternet daha açıklayıcı, daha örnek verici olduğu için tercih ediyorum. İnternet daha cazip, daha kolay, daha ulaşılabilir bilgiler var.” (Katılımcı-4)

Öğrencilerin belirli koşullar sağlandığında interneti kütüphane ve diğer kaynaklara tercih ettikleri söylenebilir (Yalçınalp ve Aşkar, 2003). Öte yandan bu araştırma kapsamında bilgiyi arama ortamı olarak sadece interneti kullanmak konusunda tereddüt yaşayan öğrencilerin de olduğu görülmüştür. Bu ikilem daha çok internetten ulaşılan bilginin güvenilirliği ve doğruluğu konusunda olmaktadır. Bu nedenle öğrenciler genellikle internetten ulaştıkları bilgileri kitaplar ya da ansiklopediler aracılığıyla destekleme eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin İnternette ulaştıkları bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğu konusunda kuşku duyduklarını belirttikleri durumları aşağıdaki alıntı cümlelerinde görmek mümkündür:

“Kitapları daha çok tercih ederim çünkü daha sağlam bilgiler verir. İnternette bazı bilgiler sağlam değil; ama yine de doğru bilgiler var.” (Katılımcı-2)

“İnternet ortamında daha çok yanlış bilgi oluyor, siteleri yanlış kuruyorlar, kütüphane ortamı bence daha iyi.” (Katılımcı-3)

“İnterneti kullanarak bilgi aramak güzel bir şey çünkü hemen istediğimiz şey çıkabiliyor; ama bazen istediğimiz şey çıkmıyor yanlış şeyler yazabiliyorlar.” (Katılımcı-7)

Bilgi Arama Ortamı Olarak İnternetin Kullanımına İlişkin Öğrencilerin Sistem Bilgileri

Bu araştırmanın ikinci sorusu “*Öğrencilerin bilgi arama ortamı olarak internetin kullanıma ilişkin olarak sistem bilgileri hangi düzeydedir?*” şeklinde belirlenmiştir. Land ve Green (2000) sistem bilgisini “ sık kullanılanlar” gibi sistem özelliklerinin farkında olunması şeklinde değerlendirmektedir. Sistem bilgisi internet ortamında bilgiyi arayabilme, bilgi çeşitliliği arasından uygun bilgileri seçebilme ve kullanabilme açısından etkili olabilir. Öte yandan İnternet ortamında arama motorları aracılığıyla bilgi arama sürecinde karşılan sorunların ve bu sorunlara ilişkin deneyimlerin temelini web ortamını etkili kullanmak konusundaki bilgi eksikliğine dayandığı söylenebilir (Şahin, Doğan ve Çermik, 2009).

Bununla birlikte bu çalışmada sistem bilgisine göre internet ortamında bilgi arama davranışlarının değişmediği görülmüştür. Sistem bilgisi iyi düzeyde olan Katılımcı-11 ve Katılımcı-6'nın internet ortamında bilgi ararken veri yönlü strateji kullanarak amaçsız tarama yaptığı görülmüştür. Öğrencilerin, arama yaparken konuya uygun anahtar kelime kullanmak ve ulaşılan site içeriklerinin konuya uygun olup olmadığını değerlendirmek konusunda başarılı olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Katılımcı-11'in tek bir internet sitesinde konuya uygun olduğunu düşündüğü içerikleri aynen kopyalayarak çalışmasına eklediği gözlem ve doküman analizi bulgularıyla belirlenmiştir. Buna karşılık sistem bilgisi yeterli düzeyde olan Katılımcı-9 ve Katılımcı-10'un internet ortamında arama yapmak konusunda daha başarılı oldukları ve yaptıkları çalışmalarda nitelik açısından daha yeterli sayılabilecek bilgilerin var olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının İnternet ortamında arama yaparken arama motoru olarak Google'ı tercih ettikleri görülmüştür. Çalışmanın bu bulgusu, İnternet üzerinden bilgi arama davranışlarının incelendiği bir çalışmadan edinilen üniversite öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun İnternet'te arama yapmak için Google arama motorundan yararlandıkları bulgusu ile benzerlik göstermektedir (Kurulgan ve Argan, 2007). Bu bağlamda sistem özellikleri açısından yeterli düzeyde bilgiye sahip olunmasa da, İnternet ortamındaki arama motoru tercihlerinde Google'ın öne çıkmasında “ kullanılabilirlik, tercih edilebilirlik veya daha fazla tanınan bir arama motoru olması” gibi bazı özelliklerinin etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Bilgi Arama Ortamı Olarak İnterneti Kullanım Süreçlerinde Araştırılan Konuya İlişkin Alan Bilgileri

Araştırmanın üçüncü sorusu “*Öğrencilerin bilgi arama ortamı olarak interneti kullanım süreçlerinde erişilen bilgilerin araştırılan konuyla ilgisi hakkındaki bilgi düzeyi nedir?*” şeklinde belirlenmiştir. Alan bilgisi öğrencilerin belli bir konuda sahip oldukları ön bilgi ve beceriler olarak tanımlanmaktadır (Hill ve Hannafin, 1997). Öğrencilerin belirli bir konuya yönelik İnternet ortamında bilgi aramalarına ilişkin yapılan gözlemler ve yaptıkları çalışmaların doküman analizi sonucunda alan bilgisi ile bilgi arama tarzları arasında her hangi bir ilişki olmadığı görülmüştür. Örneğin, alan bilgisi iyi olan Katılımcı-10 ve Katılımcı-7 ile alan bilgisi düşük olan Katılımcı-9 ve Katılımcı-4 ün benzer şekilde amaçsız tarama tipinde ve belirli bir amaç ve planlamayı içermeyen yüzeysel arama tarzları kullandıkları görülmüştür.

Öğrencilerin İnternet Üzerinde Bilgi Arama Biçimleri

Araştırmanın dördüncü sorusu “*Öğrencilerin internet üzerinde bilgi arama biçimleri nelerdir?*” şeklinde belirlenmiştir. Araştırma yapma ve problem çözüme gibi konularda öğrencilerin hangi tür bilgiye ihtiyaç duyduklarına ilişkin bir farkındalığa ve bilgi arama sürecinde ulaşılan bilgilerin uygunluğunu, niteliğini değerlendirebilmeleri için belirli bilgi ve becerilere sahip olmaları beklenmektedir (Yalçınalp ve Aşkar, 2003). İnternet ortamında bilgi araştırma durumlarının incelendiği Yalçınalp ve Aşkar'ın çalışmasında öğrencilerin genellikle işin başında çalışmaya belirli bir amaçla başlamadığı, ulaşılan bilgiler sonucu bir fikir edindiği görülmüştür. Ayrıca anahtar kelimelerin etkili bir şekilde kullanılmadığı, arama sonuçlarında çıkan ilgisiz bilgilerin de zaman zaman

çalışmalarda kullanıldığı görülmüştür. Nitekim bu çalışmada da Land ve Green'in (2000) sözünü ettiği "veri yönlü arama stratejisi"ne sahip olan katılımcıların (K1, K4, K3 ve K11'in) doküman analizi sonuçlarında konuyla ilişkisiz bilgilerin de var olduğu, ulaşılan bilgilerin olduğu gibi kopyalanıp yapıştırıldığı görülmüştür. Buna ek olarak, katılımcıların gözlem sonuçlarına göre çoğu zaman farklı sitelere bakıp araştırma yapma eğilimi bile göstermedikleri, tek bir siteden ulaştıkları bilgileri çalışmalarında kullandıkları belirlenmiştir. Araştırmada ulaşılan bu bulgu, Wu ve Tsai (2007) tarafından üniversite mezunlarının web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejilerini inceledikleri araştırmasında ulaşılan, üniversite öğrencilerinin üniversite mezunlarına oranla web ortamındaki bilgilerin doğruluğunu değerlendirmede çoklu kaynaklara yönelmek yerine tek kaynak kullanımı stratejisini tercih ettikleri bulgusu ile örtüşmektedir. Bu kapsamda İnternet ortamından ulaşılan bilgilerin ve bilgi kaynaklarının eleştirel bir değerlendirme yapılmadan kabul edilmesinin İnternet'e yönelik epistemolojik inançlarla ilgili olduğu da söylenebilir (Çakmak vd., 2015).

Araştırma sürecinde yapılan gözlemler ve doküman analizi neticesinde öğrencilerin büyük bir kısmının İnternet ortamında bilgi arama işlemi sırasında ulaştıkları bilgileri kopyala-yapıştır yöntemi ile çalışmalarına aynen ekledikleri belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu web ortamında bilgi arama-yorumlama stratejilerinin incelendiği Geçer ve İra (2015) tarafından yürütülen araştırmadan ulaşılan üniversite öğrencilerinin doğru ve güvenilir bilgiye ulaşabilmek için çeşitli sitelerden elde ettikleri bilgileri karşılaştırıp bütünleştirebilme yeterliklerine sahip olduğu bulgusuyla farklılık göstermektedir. Bu bulgular kapsamında, İnternet ortamındaki bilginin öğrenenler tarafından kabul edilmeden önce sorgulanması, değerlendirilmesi, birden çok kaynağın karşılaştırılması gibi epistemolojik inançları içeren süreçlerin (Çakmak vd., 2015) eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte gelişebileceği söylenebilir.

İnternet ortamında verilen konuya ilişkin bilgi ararken ulaştığı bilgileri ayrıntılı ve bilinçli bir elemeyen geçirmeyip olduğu gibi çalışmalarında kullanma eğiliminde olan "veri yönlü arama stratejisi"ne sahip öğrencilerden biri olan Katılımcı-5 bu konuda şunları söylemiştir:

"Ulaştığım tüm bilgileri çok uzun olursa kısaltıp özet çıkararak yaparım, kısa olursa da kullanırım. Yani ne kadar çok bilgi o kadar güzel ödev diyebilirim."

Öte yandan Katılımcı-6, Katılımcı-5 ve Katılımcı-9 daha önce girmiş oldukları ve sunulan bilgilerin doğru ve güvenilir olduğunu düşündükleri belirli sitelerden (Vikipedia, fen okulu vb.) faydalanarak çalışmalarının büyük bir kısmını oluşturmuşlardır. İnternet ortamında bilgi ararken arama sonuçlarındaki farklı siteleri de ziyaret eden Katılımcı-8 ve Katılımcı-4'e gözlem sırasında, konuya ilişkin arama sonuçlarını incelerken ziyaret etmeyi tercih ettikleri İnternet sitelerini neye göre seçtikleri sorulduğunda; öğrenciler sayfa başlığının altındaki açıklama kısmına baktıklarını, ama genelde rastgele bir seçim yaptıklarını belirtmişlerdir.

İnternette nasıl arama yaptığı konusunda görüşleri alınan Katılımcı-2 "İnternet ortamında arama yaparken öncelikle belirli bir amaçla başlıyorum. Amacı konuma göre belirliyorum." demiştir. Bununla birlikte yapılan gözlem ve doküman analizi sonuçları neticesinde "veri yönlü arama stratejisi"ne sahip olduğu belirlenen K2'nin belirli bir amaçla çalışmasına başlamadığı, genellikle arama sonuçlarında ilk sırada çıkan siteye girerek o sitede var olan bilgileri kopyala-yapıştır yöntemi ile çalışmasına eklediği görülmüştür. Bu durum değerlendirildiğinde, araştırma sürecinde veri çeşitliliğinin sağlanmasının var olan durumu daha ayrıntılı şekilde ortaya koymayı kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılabilir.

Çevrimiçi bilgi arama süreci kapsamında uygun arama stratejilerine karar verebilme, bu stratejilerin bilgi arama sürecinin etkililiği ve verimliliği açısından uygunluğunu değerlendirebilme gibi epistemolojik inançlar kapsamında bireysel farklılıklar da görülmektedir (Çakmak vd., 2015). Örneğin çalışmalarının başında belirli amaç ya da çalışma-arama planı olmadan tarama yapan Katılımcı-7 ve Katılımcı-10 arama sonuçlarına göre inceledikleri sitelerden konuya ilişkin yeterli ve alakalı bilgilere ulaşamadıklarında anahtar kelimeleri değiştirmişlerdir. Sonraki aramalarında etkin anahtar kelimeler kullanarak, planlı ve amaçlı arama yapmaya çalışarak daha etkili arama tarzları denemişlerdir. Örneğin Atatürk ilke ve İnkılapları konulu araştırma ödevi için bilgi arama sürecinin başlangıcında

arama motoruna Katılımcı-7 ve Katılımcı-10'un sırasıyla "Atatürk İlkeleri" ve "Atatürk İlke ve İnkılapları" yazdığı gözlenmiştir. Sonrasında ise öğrencilerin arama sonuçlarını inceledikten sonra çıkan bilgilerin oldukça fazla ve karmaşık olduğuna karar vererek anahtar kelimeleri değiştirdikleri görülmüştür. Bu öğrenciler arama motorunda ilkeleri ayrı ayrı aratarak daha ayrıntılı ve etkili arama yapmaya çalışmışlardır. Bu rağmen yapılan doküman analizi sonucunda ulaştıkları gereksiz bilgileri ayıklamak konusunda yeterince başarılı olamadıkları anlaşılmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın en temel sonucuna göre öğrenciler açısından internet geniş miktarda ve kapsamlı bilgiye ulaşılan bir ortamdır. İnternet ayrıca bilgiye kolaylıkla ulaşılan bir ortamdır. Bu sonuç, üniversite öğrencilerinin İnternet üzerinden bilgi arama davranışlarının incelendiği bir çalışmada ulaşılan "İnternet ortamında genel konulara ilişkin yararlı bilgilerin olduğu" (Kurulgan ve Algan, 2007) görüşüyle benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte katılımcılar internette edinilen bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğu konusunda ikilem içindedirler. Ayrıca ulaşılan bilgilerden hangilerinin araştırma konusuyla ilgili ya da doğru olduğu konusunda kuşku duyulmakta, edinilen bilgilerin süzülmesi konusunda sıkıntı yaşanmaktadır. Çok sayıda ve çeşitlilikte bilgi edinme olanağı sunan İnternet ortamının yanlışlık veya eksiklik, kaynağı belirsizlik, güvenilirlik veya tarafsızlık, güncellik gibi özellikler açısından çelişkiler içeren bilgileri de barındırma olasılığı İnternet ortamında ulaşılan bilgilerin eleştirel bir biçimde değerlendirilmesi gerekliliğini gündeme getirmektedir (Yolal ve Kozak 2008). Bu bağlamda zengin bilgi çeşitliliğine kolay ve hızlı erişim sunan internet ortamında bilgi aramayı tercih eden öğrencilerin yararlanması için uygun ders ve konu içerikleri sunan sitelerin geliştirilmesi önerilebilir. Bu amaçla uzman ekipler tarafından hazırlanan, eğitim-öğretim programlarıyla uyumlu materyalleri barındıran siteler aracılığıyla öğrencilere kaynak desteği sunulabilir.

Bu araştırma çalışmasında öğrencilerin internet ortamında bilgi arama stratejilerinin bilgi arama tarzları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Veri yönlü arama stratejisine sahip olan öğrenciler çalışmalarına belirli bir amaç doğrultusunda başlamayıp, rastgele ulaştıkları bilgilerin hepsini bir seçim işlemine tabi tutmadan olduğu gibi kopyala-yapıştır yöntemi ile kullanmaktadır. Bilgi arama tarzlarında eksiklikler olan bu öğrenciler amaçsız bir şekilde yüzeysel taramalar yapmaktadır. Liang ve Tsai (2009) tarafından yürütülen bir çalışmada tıp eğitimi alan öğrencilerin web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejileri incelenmiştir. Bu çalışmadan ulaşılan sonuçlardan biri içeriğin amaca uygunluğu stratejisinin en yüksek, tek kaynak kullanımı stratejisinin ise en az tercih edilen strateji olduğu görülmüştür.

Web ortamında bilgi arama stratejilerinin belirlenmesine yönelik Wu ve Tsai (2007) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada da katılımcıların tek kaynak kullanımı gibi basit bilgi arama stratejilerine daha az başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıları üniversite öğrencileri ve üniversite mezunlarından oluşan bu çalışmada, üniversite mezunlarının farklı kaynakları sorgulama faktörüne ilişkin puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde öğretmen adaylarının web ortamında bilgi arama-yorumlama stratejilerinin incelendiği Türkiye'de yürütülen bir araştırma kapsamında da eğitim düzeyi arttıkça web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejilerinde içeriğin amaca uygunluğunun değerlendirilmesi gibi gelişmiş bilgi arama stratejilerine doğru bir yönelim içinde olduğu belirlenmiştir (Geçer, 2014). Bu bağlamda eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte web ortamında bilgi arama ve yorumlama süreçlerinde farklı kaynakların karşılaştırılması, İnternet ortamında ulaşılan bilgilerin ve içeriklerin niteliği, amaca uygunluğu gibi etkili ve verimli bilgi arama süreci yönetilmesine ilişkin farkındalığın geliştiği söylenebilir. Dahası, internet ortamında nasıl araştırma yapılması gerektiği, etkin anahtar kelimeleri seçebilme, ulaşılan bilgilerden doğru ve güvenilir sonuçlara ulaşabilmek için ne tür elemeler yapılması gerektiği gibi konularda öğrencilerin erken yaşlardan itibaren bilinçlendirilmesi gerekliliği gündeme gelmektedir.

Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte bilgiye ulaşma aracı olarak İnternet yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde öğretim etkinlikleri aracılığıyla çok fazla bilgi çeşitliliği içinde kendisine yararlı bilgileri seçip kullanabilen ve tüm bunları yapabilmek için bilgisayar ve İnternet teknolojilerini etkili bir biçimde kullanabilen bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte öğrenciler ulaştıkları bilgileri ayrıntılı bir şekilde incelemeyen olduğu gibi kopyala-yapıştır yöntemi ile çalışmalarına eklemektedirler. Bu durum bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilme yeterliliği açısından önemli bir sorun olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle öğrencilere yönelik, bilgiye ulaşmayı ve kullanmayı destekleyici öğretim ortamlarının geliştirilmesi önerilebilir. Öte yandan buna ilave olarak İnternet ortamında bilgi aramak konusunda farkındalık yaratacak İnternet tabanlı öğretim modelleri de geliştirilebilir.

Öne Çıkan Noktalar

- İnternet geniş miktarda ve kapsamlı bilgiye kolaylıkla ulaşılan bir ortamdır. Bununla birlikte İnternetten edinilen bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğu konusunda ikilem içinde kalınmaktadır.
- İnternet ortamı aracılığıyla ulaşılan bilgilerden hangilerinin geçerli ya da doğru olduğu konusunda kuşku duyulmakta, edinilen bilgilerin süzülmesi konusunda sıkıntı yaşanmaktadır.
- İnternet ortamında bilgi arama sürecine belirli bir amaç doğrultusunda başlamayıp amaçsız bir şekilde yüzeysel taramalar yapan öğrenciler, rastgele ulaştıkları bilgileri bir seçim işlemine tabi tutmadan olduğu gibi kopyala-yapıştır yöntemi ile kullanmaktadır.
- İnternet ortamında ulaşılan bilgilerin ayrıntılı bir şekilde incelemeyen olduğu gibi kopyala-yapıştır yöntemi ile kullanılması durumu ulaşılan bilgiyi değerlendirebilme ve etkili bir şekilde kullanabilme yeterliliği açısından önemli bir sorun olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Buran, A., Şengül, M. ve Tanyeri, Y. (2011). Türkçenin eğitimi ve öğretimine yönelik bilgi kaynaklarına erişim sorunu ve elektronik ortamda bilgi paylaşımı. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(4), 467-474.
- Çakmak, E. K., Yılmaz, F. G. K. ve Yılmaz, R. (2015). İnternete yönelik epistemolojik inanç ölçeğinin uyarlama çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 55-71.
- Draft R. L. ve Weick, K. E. (1984). In toward a model of organizations as interpretation systems. *Academy of Management Review*, 9(2), 284-295.
- Ekici, S. ve Uçak, N. Ö. (2012). İlköğretim öğrencilerinin İnternet'te bilgi arama davranışları. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(1), 78-96.
- Geçer, A. (2014). Öğretmen adaylarının web ortamında bilgi arama-yorumlama stratejilerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 4(2), 1-20.
- Geçer, A. ve İra, N. (2015). Üniversite öğrencilerinin web ortamında bilgi arama-yorumlama stratejilerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(179), 383-402.
- Godau, R. I. (2004). Qualitative data analysis software: NVIVO. *Qualitative Research Journal*, 4(2), 77-91.
- Gökçearslan, Ş. ve Seferoğlu, S. S. (2015). Ortaokul öğrencilerinin İnternet kullanım biçimleri: Riskli davranışlar ve fırsatlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 383-404.

- Henkoğlu, H. Ş., Mahiroğlu, A. ve Keser, H. (2015). Ortaokul öğrencilerinin bilgiye erişim aracı olarak İnternete yaklaşımları: Betimleyici bir çalışma. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(1), 72-110.
- Hinchcliffe, V. ve Gavin, H. (2009). Social and virtual networks: Evaluating synchronous online interviewing using instant messenger. *The Qualitative Report Volume*, 14(2), 318-340.
- Kurulgan, M. ve Argan, M. (2007). Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin İnternet üzerinden bilgi arama davranışları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 291-304.
- Land, S. M. ve Greene, B. A. (2000). Project-based learning with the World Wide Web: A qualitative study of resource integration. *Educational Technology, Research Development*, 48(1), 45-68.
- Liang, J. C. ve Tsai, C.-C. (2009). The information commitments toward web information among medical students in Taiwan. *Educational Technology and Society*, 12(1), 162-172.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). *Bilişim teknolojileri, İnternet ve e-posta yönetimi*. 20 Temmuz 2016 tarihinde http://bizdosyalar.nevsehir.edu.tr/539e5b3da2d8f7a15b3694f3e87f4140/bilgi_ve_ileti_sim_tek.pdf adresinden erişilmiştir.
- Olçay, N. E., Koçberber, S., Soydal, İ. ve Alır, G. (2008). OPAC kullanıcılarının bilgi arama stratejilerinin analizi. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25(2), 165-186.
- Sandelowski, M. (1995). Focus on qualitative methods sample size in qualitative research. *Research in Nursing & Health*, 18, 179-183.
- Şahin, A., Doğan, B. ve Çermik, H.(2009). Öğretmen adaylarının arama motorlarını kullanırken karşılaştıkları temel sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 166-177.
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742-768.
- Uyan, B. İ. (2008). İnternet portallarının grafik tasarım açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2, 179-202.
- Wu, Y. T. ve Tsai, C. C. (2007). Developing an information commitment survey for assessing students' web information searching strategies and evaluative standards for web materials. *Educational Technology & Society*. 10, 120-132.
- Yalçınalp, S. ve Aşkar, P. (2003). Öğrencilerin bilgi arama amacıyla İnternet'i kullanım biçimlerinin incelenmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(4), 100-107.
- Yıldız, A. K. (2012). Sosyal paylaşım sitelerinin dijital yerlilerin bilgi edinme ve mahremiyet anlayışına etkisi. *Bilgi Dünyası*, 13(2) 529-542.
- Yolal, M. ve Kozak, R. (2008). Bilgiye erişim aracı olarak öğrencilerin İnternete yaklaşımı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilgiler Dergisi*, 20, 115-128.
- Zengin, H. K. (2012). Din eğitimi bilimi araştırmalarında videoların nitel analizi: Nvivo8 örneği. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 53(1), 85-110.